

Paskaita apie Antrąjį pasaulinį karą Kaišiadorių apylinkėse

Vytautas Budvytis

Kaišiadorių muziejaus
muziejininkas

Sausio 24 d. Kaišiadorių turizmo ir verslo informacijos centre vyko Kaišiadorių muziejaus organizuota vieša paskaita apie Antrojo pasaulinio karo eigą rajono apylinkėse. Paskaitą tema „Falširmjėgeriai gynybiniuose mūšiuose tarp Kaišiadorių ir Kauno 1944 m. liepos 16/29 d.“ skaitė Lietuvos kariuomenės Sausumos pajėgų Juozo Lukšos mokymo centro ekspertas štabo seržantas, Jėgerių bataliono „A“ kuopos komandos Ernestas Kuckailis.

Paskaitos įžangoje pranešėjas glaustai pristatė vokiečių kariuomenės oro desantininkus – falširmjėgerius (fallschirmjäger) – ir jų vadą majorą Rudolfą Witzigą (Rudolf Witzig): papasakojo apie bataliono sukūrimo aplinkybes, karių parengimo ypatybes, taktikos pagrindus, naudotą ginkluotę ir techniką. Kiek plačiau pristatė garšų 1940 m. gegužės mėn. desantininkų sėkmingai įvykdytą Belgijos forto Eben Emael užėmimą, operaciją Kretos saloje ir Šiaurės Afrikoje. Antroje paskaitos dalyje E. Kuckailis detaliai aptarė 1944 m. liepos mėn. rajone vykusius mūšius, kurių eigą rekonstravo remdamasis savo paties atliktais nuosekliais ieškojimais bei istoriniais šaltiniais.

1944 metų liepos antroje pusėje puolancoji SA (Sovietų armijos) 5-ji Armija priartėjo prie geležinkelio ruožo Kaišiadorys – Jonava, užėmė Kaišiadoris ir šiame ruože sutiko didelį vokiečių dalinių pasipriešinimą. „Lengvai pramušti įrengtų gynybos linijų miškingoje ir pelkėtoje vietovėje nepavyko, nes daug menkesnės ir prasčiau aprūpintos vokiečių

Apžiūrimi eksponatai.

pajėgos gynėsi labai agresyviai, naudojo lanksčią taktiką, o kartais, išnaudodami sunkiai praeinamos vietovės privalumus, mažų padalinių ir nekonvencinius veiksmus, kad pristabdytų SA puolimą Kauno kryptimi“ – teigė E. Kuckailis.

Pagrindinės puolimo kryptys ėjo per Gaižiūnų mišką Užusalių kryptimi, keliu Kaišiadorys – Beištrakiai – Kaunas, išilgai kelio Vilnius – Kaunas per Rumšiškės ir

Grabuciškes, Kruonio ir Darsūniškio (Pakuonio 1944-07-29) kryptimi. Pagrindinėse puolimo kryptyse priešui atremti ar pristabdyti pasitękti parašutinininkų daliniai. „Tai buvo normali praktika – elitiniai daliniai statyti prieš puolimo smagalyje. Būtent čia įsitvirtino ir gynėsi majoro Witzigo vyrai, kurie sumokėjo labai brangiai, kad įvykdytų užduotį. Trumpai buvo stabtelėjęs ir SS 500-asis parašiu-

Renginyje dalyvavo kariai iš Klaipėdos karybos istorijos klubo.

tininkų batalionas, tačiau ilgai neužsibuvo ir, Witzigo vyrams perėmus gynybos pozicijas, patraukė į vakarus“ – pasakojo E. Kuckailis.

Iš viso Witzigo bataliono priešakinių gynybinių linijų ruožo nuo Pašulių kaimo iki Čiuloto upelio ilgis sudarė apie 7 km. SA pralaužus šį ruožą buvo imtasi manevrinės gynybos, rengtos diversijos.

Paskutinis didelis mūšis įvyko liepos 25 d ruože tarp Kauno ir Karmėlavos, kuomet falširmjėgeriams pavyko sunaikinti net 27 sovietų tankus T34. Bataliono nuostoliai buvo labai dideli: iš 1032 į Lietuvą atsiųstų karių ir karininkų per maždaug dvi savaites teliko 65 vyrai.

Mūšiai Kaišiadorių rajone buvo antrojo operacijos „Bagrationas“ etapo dalis, kurios metu Sovietinė armija apsupo, o vėliau užėmė Vilnių. Po Vilniaus užėmimo puolantieji beveik dviem savaitėm sustojo prie Nemuno. Forsavus Nemuną ir po „pasistumdymų“ Žemaitijoje operacija baigėsi Armijų Grupės „Centras“ sutriuškinimu ir atvėrė kelius link Baltijos jūros.

Paskaitos pabaigoje E. Kuckailis pabrėžė, jog istorinių šaltinių

žinios yra labai fragmentiškos ir nedetalios, todėl rekonstruoti mūšius įmanoma tik atliekant išsamius tyrimus. Prelegentas taip pat pasidžiaugė sėkmingu bendradarbiavimu su Kaišiadorių muziejumi ir išreiškė tvirtą siekį bendradarbiauti ateityje.

Renginio metu buvo eksponuojama Kaišiadorių muziejaus fonduose saugoma karo metu naudota vokiška ir rusiška ginkluotė, kurios didžioji dalis yra rasta minėtame ruože tarp Pašulių kaimo iki Čiuloto upelio. Ekspoziciją sudarė šaunamieji ginklai (fragmentai) ir jų dalys, šaudmenys, sprogmenys, karių ekipuotės elementai bei asmeniniai daiktai.

Renginį taip pat papuošė svečiai – Klaipėdos karybos istorijos klubo nariai, kurie vilkėjo rekonstruotomis vokiečių 500-ojo SS parašutinininkų bataliono uniformomis su pilna ekipuote ir ginklais. Vaikiniai papasakojo apie savo klubo veiklą, pristatė ekipuotę ir ginkluotę, mielai atsakė į susirinkusiųjų klausimus.

Džiugu, jog renginys sulaukė nemažo susidomėjimo.

Autoriaus nuotr.